

# Romantik İlişkilerde Mağdur Duyarlılığı Ölçeği (RİMDÖ): Bir Ölçek Geliştirme Çalışması

## *Victim Sensitivity in Romantic Relationships Scale (VSRRS): A Scale Development Study*

 Sena Doğruyol<sup>1</sup>

<sup>1</sup>Mersin Üniversitesi, Mersin

### ÖZ

Bu çalışmanın temel amacı, romantik ilişkilerde adalet duyarlılığı kavramının evli yetişkinler tarafından nasıl algılandığını anlamak için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Araştırma kapsamında, adalet duyarlılığının boyutlarından biri olan mağdur duyarlılığı alt boyutu incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini; açımlayıcı faktör analizi için 325 yetişkin, doğrulayıcı faktör analizi için ise 410 yetişkin oluşturmaktadır. Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) bulguları 17 maddelik tek faktörlü bir yapı ortaya koymuştur. Doğrulayıcı Faktör Analizi'nden (DFA) elde edilen model uyum indeksleri ise tek faktörlü çözümün doğrulandığına işaret etmektedir. Ölçeğin yapı geçerliği; DFA ve madde-toplam korelasyonları ile incelenmiştir. Madde-toplam korelasyonlarının, 0,43 ile 0,69 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin güvenilirlik analizleri için; Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ve Composite Reliability-CR analizleri yürütülmüştür. Bu doğrultuda, Cronbach alfa Romantik İlişkilerde Mağdur Duyarlılığı Ölçeği'nin (RİMDÖ) alfa değeri .90, CR değeri ise .90 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak, geçerlik ve güvenilirlik analizleri ışığında, RİMDÖ'nin Türk kültüründe romantik ilişkiler bağlamında mağdur duyarlılığını geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçebildiği belirlenmiştir.

**Anahtar sözcükler:** Mağdur duyarlılığı, romantik ilişkiler, güvenilirlik, geçerlik

### ABSTRACT

The main aim of this study is to develop a measurement tool that possesses both validity and reliability in order to comprehend the perception of justice sensitivity within romantic relationships among married adults. The study focuses specifically on the examination of victim sensitivity, which constitutes one of the dimensions of justice sensitivity. The participants in this research comprised a total of 325 adults for the purpose of exploratory factor analysis, while 410 adults were involved for confirmatory factor analysis. The outcomes of the exploratory factor analysis (EFA) disclosed a unidimensional structure consisting of 17 items. Furthermore, the model fit indices derived from the confirmatory factor analysis (CFA) confirmed the suitability of the one-factor solution. To assess the construct validity of the scale, CFA and item-total correlations were employed. The item-total correlations ranged from 0.43 to 0.69. Reliability analysis of the scale involved the computation of Cronbach's alpha internal consistency coefficient and Composite Reliability-CR. The results revealed a Cronbach's alpha value of .90 and a CR value of .90, indicating high internal consistency and reliability of the scale. In conclusion, based on the rigorous evaluation of validity and reliability, it can be deduced that the Victim Sensitivity in Romantic Relationships Scale is a valid and reliable instrument for assessing victim sensitivity in the context of romantic relationships within the Turkish culture.

**Keywords:** Victim sensitivity, romantic relationships, reliability, validity

### Giriş

Adalet duyarlılık alanında yapılan araştırmalar, bireylerin haksız bir duruma maruz kaldıklarında nasıl hissettiklerini açıklarken sosyal ve durumsal faktörler kadar kişilik özellikleri ve farklılıklarının da önemli olduğunu vurgulamaktadır (Schmitt ve ark. 2005). Araştırmacılar, adalet duyarlılığının bireylerde bir kişilik özelliği olarak işlev gördüğünü ileri sürmüşlerdir. Benzer şekilde Schmitt ve Dörfel (1999), adalet duyarlılığı bir kişilik özelliği olarak kavramsallaştırmışlardır. Gollwitzer ve Rothmund'a (2011) göre, bazı insanlar haksız durumlarla karşılaştıklarında güçlü olumsuz duygular yaşarken, diğerleri ise haksız sonuçlara veya adil olmayan durumlara daha az önem vermektedir. McClelland (1985), adalet duyarlı kişilerin durumları daha kolay algıladıklarını, bu yönde daha hızlı hareket ettiklerini ve bu kişilerde adaletsizlik durumundan kaynaklanan duyguların daha belirgin olduğunu belirtmektedir.

Adalet duyarlılığı ölçmeye yönelik sistematik yaklaşım; yaşanan adaletsizliğin sıklığı, adaletsizlik sonrası öfkenin yoğunluğu, adaletsizliğin zihinsel gerilimi ve failin cezalandırılması olmak üzere dört unsurdan oluşmaktadır (Schmitt ve ark. 1995). Ayrıca, adalet duyarlılık; mağdur, suçlu (fail), gözlemci ve yararlanıcı olmak üzere dört boyutta kavramsallaştırılmaktadır (Schmitt ve ark. 2005). Mağdur duyarlılığı, bir bireyin başkaları tarafından sömürülme beklentisine sahip olduğu bir kişilik özelliği olarak kavramsallaştırılır (Magraw-Mickelson ve ark. 2021). Ayrıca mağdur duyarlılığı, adaletsizlik durumlarında kişinin kendisiyle ilgili kaygıları, anti-sosyal eğilimleri, tekrarlayan düşünceleri ve yoğun duygusal tepkileri olarak işlev görmektedir (Gollwitzer ve ark. 2005, Schmitt ve ark. 2010). Gollwitzer ve Rothmund (2011), mağdur duyarlılığı yüksek olan bireylerin kendilerini istismardan korumak için savunmacı bir yaklaşım sergilediklerini, adaletsiz durumlarda başkalarıyla iş birliği yapma konusunda isteksiz olduklarını ve kendileriyle ilgili adaletle daha fazla önem verdiklerini belirtmişlerdir (Gollwitzer ve ark. 2005).

Adalet duyarlılık ile ilgili yapılan araştırmalar, mağdur duyarlılığı ile olumsuz kişilik özellikleri arasında ilişkiler olduğunu göstermektedir. Gözlemci ve yararlanıcı duyarlılığı ise empati ve sosyal sorumluluk gibi prososyal eğilimlerle ilişkilendirilmiştir (Schmitt ve ark. 2005). Schmitt ve arkadaşları (2005), 3170 katılımcı ile paranoya, nevroz, şüphecilik, intikam ve kıskançlık gibi öz kaygılar ile mağdur duyarlılığı arasında yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu göstermiştir. Back ve arkadaşlarına göre (2013), mağdur duyarlılığı ve narsisistik çatışmalar arasında anlamlı bir pozitif ilişki olduğunu, "sosyal başarısızlığı nefsi müdafaa yoluyla önleme eğilimi" olarak açıklamıştır. Benzer şekilde, Jiang ve arkadaşları (2020), zorbalık mağduriyetinin savunucu davranışı ile negatif ve dışarıdan gelen davranışla pozitif olarak ilişkili olduğunu belirtmişlerdir.

Adalet Duyarlılık, 1995 yılında Schmitt ve arkadaşları tarafından geliştirilen "Adalet Duyarlılık Ölçeği" ile değerlendirilmektedir. Adalet duyarlılığın alt boyutlarından biri olan mağdur duyarlılığı, 6'lı likert tipinde 10 maddelik form ile değerlendirilmektedir. Ancak, romantik ilişki bağlamında adalet duyarlılığı değerlendirebilecek bir ölçüm yöntemine ise rastlanmamıştır. Mevcut araştırmanın amacı doğrultusunda, romantik partnerlerin adalet algılarının ve adaletle ilişkin dinamiklerin kişilerarası ilişkilerden farklılık gösterebileceği öngörülmektedir. Bu nedenle, romantik ilişki bağlamında bu dinamikleri belirlemeye ve bireylerin romantik ilişkilerinde mağduriyet düzeylerini değerlendirmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirilmesinin adalet duyarlılık çerçevesinde yapılacak çalışmalara önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Buna göre, mevcut çalışmanın hipotezleri şu şekildedir: (1) Romantik İlişkilerde Mağdur Duyarlılığı Ölçeği (RİMDÖ) tek faktörlü bir yapıya sahiptir, ve (2) Doğrulamalı faktör analizi bulguları tek faktörlü bir yapıyı desteklemektedir.

## Yöntem

### Örneklem

Araştırmanın pilot çalışmasını ve psikometrik değerlendirme aşamalarını en az bir yıldır evli olan katılımcılar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini kartopu örnekleme yöntemi ile belirlenen iki farklı çalışma grubu oluşturmaktadır. Açıklayıcı ve doğrulamalı faktör analizlerinde katılımcı sayısı belirlenirken Tabachnick ve Fidell (2013) tarafından önerilen ölçütler dikkate alınmıştır. Tabachnick ve Fidell (2013), faktör analizinde minimum gözlem sayısının 300 olması gerektiğini önermiştir. Bu doğrultuda, evli olan toplam 700 katılımcıya ulaşılması hedeflenmiştir. Açıklayıcı faktör analizi (AFA) için en az 300, doğrulamalı faktör analizi (DFA) için en az 400 kişiye ulaşılması hedeflenmiştir. Bu nedenle, açıklayıcı faktör analizi için araştırmanın örneklemini 325 (187 kadın, 138 erkek) ve doğrulamalı faktör analizi için ise 410 (250 kadın ve 160 erkek) evli birey oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini toplamda 735 katılımcıdan oluşmaktadır.

### Uygulama

Öncelikle Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan (Sayı No: 05/03/2021-03) etik kurul onayı alınmıştır. Araştırma örneklemini 735 katılımcı oluşturmuştur. Veri çevrimiçi olarak toplanmadan önce tüm katılımcılara araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Araştırma verileri çevrimiçi olarak toplandığı için katılımcılarla klinik görüşme yapılmamıştır. Ayrıca, istedikleri zaman araştırmadan ayrılacakları, toplanan verilerin anonim olacağı, araştırmanın amacı ve verilerin kullanım amaçları hakkında bilgi verilmiştir. Araştırma iki gruba ayrılmıştır. Birinci çalışma grubunu 325 yetişkin, ikinci çalışma grubunu ise 410 yetişkin oluşturmuştur. Araştırmanın verileri kartopu örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmaya katılmadan önce tüm katılımcılara Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından belirlenen "Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu" ile araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir.

### **Birinci Çalışma Grubu**

Ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla oluşturulan birinci çalışma grubu toplam 325 katılımcıdan oluşmaktadır; en az bir yıldır evli olan 187 kadın (%57.4) ve 138 erkek (%42.5). Katılımcıların yaş aralığı 23-75'tir (Ort= 42.21, SS= 11.66).

### **İkinci Çalışma Grubu**

İkinci çalışma grubu, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına katılan katılımcılardan oluşmaktadır. Bu aşamada 23-65 yaş arası (Ort= 40.79, SS= 10.39) toplam 410 katılımcının yer aldığı, en az 1 yıldır evli 250 kadın (%61), 160 erkek (%39) bulunmaktadır.

### **RİMDÖ Geliştirme Süreci**

RİMDÖ'nün geliştirme süreci; madde havuzu oluşturma, deneme formu geliştirme, pilot çalışma ve ölçeğin psikometrik değerlendirmesi olmak üzere dört aşamadan oluşmaktadır. İki çalışma grubunun demografik özellikleri Tablo 1'de sunulmaktadır.

<b>Tablo 1. Katılımcıların açılımlayıcı faktör analizi (AFA)ve doğrulayıcı faktör analizinde (DFA) demografik özellikleri</b>								
<b>Değişken</b>	<b>AFA</b>				<b>DFA</b>			
	<b>Ort.</b>	<b>SS</b>	<b>n</b>	<b>%</b>	<b>Ort.</b>	<b>SS</b>	<b>n</b>	<b>%</b>
Yaş	42,21	11,66			40,79	10,39		
Eğitim Düzeyi								
İlkokul			6	1,8			4	1
Ortaokul			4	1,2			5	1,2
Lise			29	8,9			39	9,5
Lisans			187	57,5			271	66,1
Y.Lisans/Doktora			99	30,5			91	22,2
Aylık Gelir								
1000TL ve altı			1	0,3			2	0,5
1001-2500TL			4	1,2			6	1,5
2501-3500TL			11	3,4			17	4,1
3501-4500TL			15	4,6			36	8,8
4501-5500TL			30	9,2			28	6,8
5501TL ve üstü			264	81,2			321	78,3
Evlilik Süresi								
1-10 yıl			149	45,8			204	49,8
11-20 yıl			82	25,2			114	27,8
21-30 yıl			56	17,2			52	12,7
31-40 yıl			27	8,3			34	8,3
41 yıl ve üstü			11	3,4			6	1,5

#### **1.Aşama: Madde Havuzu**

Madde havuzu oluşturma aşamasında öncelikle adaletle duyarlılık ve mağdur duyarlılığı ile ilgili alan yazın incelenmiş ve geçmişte yapılan araştırmalarda kullanılan ölçme yöntemleri değerlendirilmiştir (Gollwitzer ve ark. 2005, Gerlach ve ark. 2012, Çoklar ve Dönmez 2014, Maltese ve ark. 2016, Gollwitzer ve ark. 2021). Daha sonra en az bir yıldır evli olan 10 kişi ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Ölçeğin taslak formu uzmanlara gönderilmeden önce, romantik ilişki bağlamında adaletle duyarlılık ve mağdur duyarlılığı algılarını belirlemek için katılımcılara üç adet açık uçlu soru sorulmuştur. Bu amaçla katılımcılar "Sizce adaletli bir ilişki ne anlama gelmektedir? tanımlayınız" ve "Sizce partnerinizle (eşinizle) olan ilişkinin adaletli olabilmesi nelere bağlıdır?" Katılımcılardan alınan cevaplar doğrultusunda madde havuzu oluşturulmuştur. Anket sorularına verilen yanıtlara içerik analizi uygulanarak oluşturulan maddelerin bir kısmı araştırmacı tarafından revize edilmiş, bir kısmı ise madde havuzundan çıkarılmıştır. Son olarak, romantik ilişkilerde mağdur duyarlılığı ile ilgili olduğu düşünülen toplam 64 aday madde ile madde havuzu oluşturma aşaması tamamlanmıştır.

#### **2. Aşama: Deneme Formunun Geliştirilmesi**

Bu aşamada, araştırmacı tarafından oluşturulan 64 maddelik madde havuzu, psikoloji ve eğitim bilimleri alanında en az 4 yıldır eğitimci (5 eğitim bilimleri, 7 sosyal psikoloji) olmak üzere toplam 12 uzmana gönderilmiştir. Alınan geri bildirimler çerçevesinde teoriyi tam olarak yansıtmadığı düşünülen 20 madde deneme formundan çıkarılmış ve uzmanların önerdiği üç yeni madde eklenmiştir.

Daha sonra, gözden geçirilen 47 madde değerlendirilmek üzere beş yeni sosyal psikoloji alanı uzmanına geri gönderilmiştir. Beş uzmanın değerlendirmesi sonucunda kapsam geçerlilik oranı .99'un altında olan 14 madde daha deneme formundan çıkarılmıştır. 17 maddede ise uzmanların önerileri doğrultusunda dil ve anlatım açısından düzenlemeler yapılmıştır. Böylece, deneme formunun 33 maddelik son hali oluşturulmuştur. Son olarak, ölçeğin yönergesi yazılarak, ölçek maddelerinin 7: kesinlikle katılıyorum 1: kesinlikle katılmıyorum olmak üzere 7'li Likert tipinde değerlendirilmesi planlanmıştır.

Uzmanlar, her bir ölçeği romantik ilişkilerde mağdur duyarlılığı bağlamında anlamlılık ve anlaşılabilirlik açısından ayrıntılı olarak incelemiş ve araştırmacı tarafından hazırlanan "Uzman Değerlendirme Formu" aracılığıyla geri bildirimde bulunmuştur. Geliştirilen ölçeğin kapsam geçerlilik oranlarının hesaplanmasında Lawshe (1975) tekniği kullanılmıştır. Lawshe tekniğine göre en az 5 en fazla 40 uzmandan geri bildirim alınması uygundur (Yurdugül 2005). Buna göre, maddelerin kapsam geçerlilik oranları 5 uzman görüşüne göre hesaplanmış ve .99'un altında kalan maddeler deneme formundan çıkarılmıştır.

### **3. Aşama: RİMDÖ Pilot Çalışması**

Pilot çalışma, geliştirilmesi planlanan ölçeğin deneme formunda yer alan maddelerle yapılan bir aşamadır. Erkuş (2014), araştırmacının hedef kitlesini yansıtacak bir örneklem ile maddelerin anlaşılabilirliği, yazım hatalarını ve ortalama yanıtlama süresini belirlemek amacıyla yapılan pilot çalışmanın ölçeğin geliştirilme süreci için oldukça faydalı olduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda, en az bir yıldır evli 15 kişi ile yüz yüze yapılan çalışmadan alınan geri bildirimlerle pilot çalışma tamamlanmıştır.

### **4. Aşama: RİMDÖ'nün Psikometrik Değerlendirmesi**

RİMDÖ'nün yapı geçerliliğini test etmek için açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için ise; Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı, ölçüt bağıntılı geçerlik ve bileşik güvenilirlik (CR) puanı hesaplanmıştır.

## **Veri Toplama Araçları**

### **Demografik Bilgi Formu**

Formda; cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik durum, evlilik süresi ve boşanma durumu gibi bilgiler yer almaktadır.

### **Romantik İlişkilerde Mağdur Duyarlılığı Ölçeği (RİMDÖ)**

Ölçek geliştirme çalışmasında öncelikle ilgili alan yazın ve geçmişte yapılan çalışmalar incelenmiştir. Daha sonra, en az bir yıldır evli 10 kişiyle yüz yüze görüşmeler yapılmış ve onların romantik ilişkilerde adalet duyarlılık ve mağdur duyarlılığı algılarını belirlemek amacıyla üç adet açık uçlu soru sorulmuştur. Romantik ilişkilerde mağdur duyarlılığı ile ilişkili olduğu düşünülen toplam 64 aday ölçek maddesi ile madde havuzu oluşturulmuş olup, ilgililik ve anlaşılabilirlik açısından 12 uzman tarafından değerlendirilmiştir. Alınan geri bildirimler çerçevesinde araştırmacı tarafından teoriyi tam olarak yansıtmadığı düşünülen 20 madde deneme formundan çıkarılmış ve uzmanların önerdiği üç yeni madde eklenmiştir. Daha sonra, revize edilen 47 madde değerlendirilmek üzere sosyal psikoloji alanından beş yeni uzmana gönderilmiştir. 5 uzmanın değerlendirmesi sonucunda kapsam geçerlilik oranı .99'un altında olan 14 madde daha deneme formundan çıkarılmıştır. 17 madde de uzmanların önerileri doğrultusunda dil ve anlatım açısından düzenlemeler yapılmıştır. Böylece, deneme formunun 33 maddelik son hali oluşturulmuştur. Son olarak, ölçeğin yönergesi yazılmış ve ölçek maddelerinin 7'li Likert tipi 7: Kesinlikle katılıyorum 1: Kesinlikle katılmıyorum şeklinde değerlendirilmesi planlanmıştır.

### **Adalet Duyarlılık Ölçeği - Mağdur Form**

Adalet Duyarlılık Ölçeği; Schmitt ve arkadaşları (2005) tarafından geliştirilmiştir. Adalet duyarlılığı genel bir eğilim olarak değerlendiren ölçek mağdur, fail, gözlemci ve yararlanıcı olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. 6'lı Likert tipi derecelendirme (1=kesinlikle katılmıyorum, 6=kesinlikle katılıyorum) ile değerlendirilen ölçekten alınan puanların artması adalet duyarlılığın da arttığı anlamına gelmektedir. Ölçekte toplam 30 madde bulunmaktadır. Adalet Duyarlılık Ölçeği'nin alt boyutlarından biri olan mağdur boyutu toplam 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan puanlar 10-60 arasında değişmektedir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Çoklar ve Dönmez (2014) tarafından yapılmış ve Cronbach alfa katsayısı ,82 olarak bildirilmiştir. Mevcut çalışmada yalnızca Adalet Duyarlılık Ölçeği'nin Mağdur Formu kullanılmıştır. Bu çalışma için mağdur formunun Cronbach alfa katsayısı ,85 olarak belirlenmiştir.

### ***Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay***

Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay Fincham, Beach ve Davilla (2004) tarafından çiftlerin evlilikleri sırasında incidikleri bir olay karşısında bağışlama düzeylerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Durmuş ve Manap (2018), ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmalarını yürütmüştür. Katılımcılara öncelikle son 12 ayda yaşadıkları ve incitici buldukları bir olayı sorulmaktadır. Daha sonra, ölçek maddelerinin bu olay doğrultusunda cevaplanması beklenmektedir. Katılımcılara; "Bu olay olduğunda ne kadar incindiniz veya üzüldünüz?" diye sorularak, cevaplarını 1'den 9'a kadar (1 = çok az incindim, 9 = hiç olmadığı kadar çok incindim) derecelendirme ile değerlendirmeleri beklenmektedir. Ölçek, 9 maddeden ve yardımseverlik (2, 7 ve 9. maddeler), uzaklaşma (1, 4 ve 5. maddeler) ve misilleme (3, 6 ve 8. maddeler) olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek maddeleri 5'li Likert tipi derecelendirme ile değerlendirilmektedir (1=hiç katılmıyorum, 5=tamamen katılıyorum). Ölçeğin Türkçe versiyonunda orijinal forma benzer şekilde toplam puan alınmamaktadır. Ölçeğin her bir alt boyutu birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmektedir. Ölçeğe ilişkin Cronbach alfa katsayıları; yardımseverlik için ,76, misilleme için ,63 ve uzaklaşma için ,81 olarak tespit edilmiştir. Bu çalışma için, Cronbach Alfa uzaklaşma için ,82, yardımseverlik için ,77 ve misilleme için ,66 olarak bulunmuştur.

### **İstatistiksel Analiz**

Araştırmanın verileri SPSS21 ve LISREL8.80 programları kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Buna göre, 33 madde için çarpıklık puanı (-,321/,135) ve basıklık puanının (-,460/,270) -1,5 ile +1,5 arasında olduğu saptanmıştır. Tabachnick ve Fidell'e (2013) göre normal bir dağılım için basıklık ve çarpıklık değerleri -1,5 ile +1,5 arasında olmalıdır. Dolayısıyla verilerin normal dağılım gösterdiği söylenebilir. RİMDÖ, Adalet Duyarlılık Ölçeği-Mağdur alt boyutu ile Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay alt boyutları (uzaklaşma, yardımseverlik ve misilleme) arasındaki korelasyonlar Pearson Korelasyon Katsayıları ile hesaplanmıştır. Ölçeğin yapısını belirlemek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yürütülmüştür. Buna göre, faktör yükü 0.30'un üzerinde olan maddeler analize dahil edilmiştir. AFA yürütülmeden önce veriye; RİMDÖ'den elde edilen verilerin uygunluğunu belirlemek için yapılan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett Sphericity Testi uygulanmıştır. KMO değerinin oldukça iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir (0,94>0,50). Dahası, küresellik testi ki-kare değerinin ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ( $\chi^2 = 6656,853$   $p < ,001$ ). Böylece, 33 maddelik pilot formun verilerinin AFA'ya uygun olduğu belirlenmiştir. Son olarak, AFA bulgularına göre ortaya çıkan yapıyı doğrulamak için DFA yürütülmüştür. DFA, önceden belirlenmiş faktör yapısını doğrulamayı amaçlayan bir analiz yöntemidir (Şimşek, 2007). Doğrulamayı faktör analizi, psikometrik değerlendirme, yapı doğrulama ve ölçüm değişmezliğinin değerlendirilmesi gibi çeşitli amaçlar için de kullanılmaktadır (Brown ve Moore 2012). Model uyumunun değerlendirilmesinde dikkate alınan birden fazla uyum iyiliği indeksi vardır (Gizir 2005). Brown ve Moore (2012), model uyumu hakkında farklı bilgiler sağladıkları için her bir uyum indeksinin dikkate alınmasının ve raporlanmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu doğrultuda, doğrulamayı faktör analizi raporlanırken; Ki-kare değeri, RMSEA, GFI ve CFI uyum indekslerini dikkate alınmıştır. Güvenirlilik analizleri için ise, cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı, bileşik güvenilirlik (CR) ve madde-toplam korelasyon katsayıları hesaplanmıştır.

### **Bulgular**

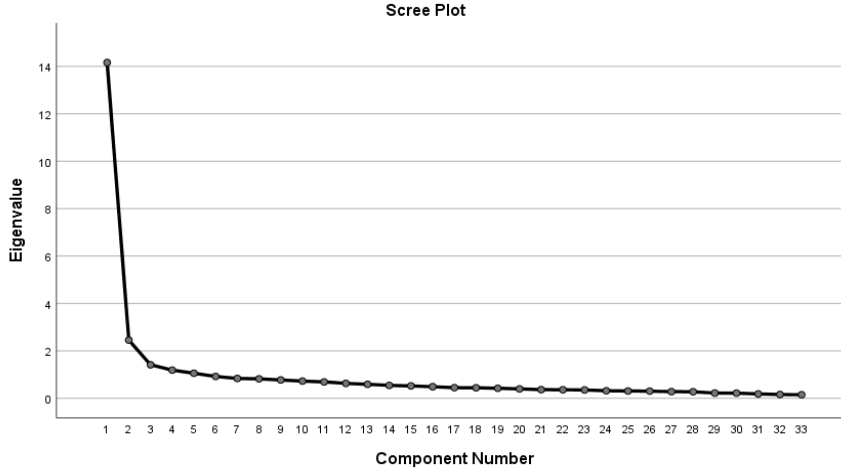
#### **Geçerlik**

##### ***Açıklayıcı Faktör Analizi***

AFA, "Quartimax" dikey döndürme temel eksen analizi kullanılarak yürütülmüştür. Aday ölçek maddelerinin faktör yükleri için eşik değer ,30 olarak belirlenmiş olup, birden fazla maddeye yüklenen maddeler arasındaki fark ise ,10'u aşmamalıdır. 33 madde ile yürütülen birinci faktör analizi bulguları, açıklanan toplam varyansın %61,43 olduğu 5 faktörlü bir yapıya işaret etmektedir. Daha sonra, birden fazla faktöre yüklenen ve faktör yükleri arasındaki fark ,10'un altında olan dört madde veri setinden çıkarılarak tekrar faktör analizi yürütülmüştür. Ayrıca, dört maddenin birden fazla faktöre yüklendiği ve aradaki farkın 0,10'dan küçük olduğu görülmüştür. Bu nedenle, dört maddenin daha verilerden çıkarılması uygun bulunmuştur. Üçüncü açıklayıcı faktör analizinde ise ölçekteki bir maddenin birden fazla faktöre yüklendiği ve faktörler arasındaki farkın 0,10'dan küçük olduğu görülmüştür. Bu madde de veri setinden çıkarılmıştır.

Şekil 1, AFA'dan elde edilen yamaç eğim grafiğinin iki faktörlü yapıya işaret ettiğini göstermektedir. Dahası, faktörlerin özdeğerleri incelendiğinde birinci faktörün özdeğerinin (14,162) ikinci faktörün özdeğerine (2,455) oranının 5,77 olduğu belirlenmiştir (Şekil 1). Ancak, RİMDÖ'nün tek boyutluluk varsayımını karşılama düzeyini

incelemek için birinci faktörün özdeğerinin ikinci faktörün özdeğerine oranı dikkate alınmıştır. Reise ve Revicki (2015), birinci faktörün özdeğerinin ikinci faktörün özdeğerine oranının 3'ün üzerinde olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu doğrultuda, elde edilen özdeğer oranının 3'ün üzerinde olması nihai faktör yapısının tek boyutluluk varsayımını desteklediğini göstermektedir. Aynı zamanda, çok faktörlü yapılarda temel bileşen analizi yapmak yerine maddelerin tek faktöre verdiği yüklerin artırılması hedeflenmiştir.



**Şekil 1. Yamaç eğim grafiği**

İlgili alan yazın incelendiğinde, maddelerin tek faktörlü yapı altında incelenmesinin kuramsal olarak doğrulanması yönünden daha uygun olduğu açıkça görülmektedir. Erkuş (2014), ölçek geliştirme sürecinde faktör sayısına karar verilirken özdeğerler ve yamaç eğim grafiğinden ziyade elde edilen alt boyutlar ile kuramsal yapı arasındaki ilişkinin de dikkate alınması gerektiğini savunmaktadır. Bu nedenle, ölçek geliştirme sürecinde faktör yapısına karar verilirken tek boyutluluk varsayımı ve teorik yapı dikkate alınarak nihai faktör yapısı ortaya konulmuştur. Sonuç olarak, açıklayıcı faktör analizleri sonucunda elde edilen yapı tek faktörde sabitlenerek analize devam edilmiştir.

**Tablo 2. Romantik İlişkilerde Mağdur Duyarlılığı Ölçeğinin faktör yapısı**

Madde	Faktör Yüğü
Madde17	,812
Madde4	,792
Madde10	,786
Madde8	,780
Madde13	,777
Madde15	,763
Madde14	,747
Madde12	,740
Madde16	,730
Madde6	,702
Madde3	,695
Madde9	,695
Madde7	,682
Madde5	,657
Madde11	,653
Madde2	,646
Madde1	,621
Açıklanan varyans: 52.470; Özdeğer: 8.920; Cronbach Alfa: 0.94	

Tek faktörlü yapıda temel bileşenler analizi ile yapılan faktör analizinde iki maddenin (madde 1 ve madde 7) ortak varyans değerleri (ortaklık) ,30'un altında olduğu için analizden çıkarılmıştır. Ayrıca, beş madde (5. madde, 9. madde, 11. madde, 16. madde ve 21. madde) diğer ölçek maddelerinin anlam bütünlüğünü bozduğu gerekçesiyle analizden çıkarılmıştır. En son yürütülen faktör analizinden elde edilen bulgular, toplam varyansın %52,470 oranında açıklandığını ve 17 maddelik tek boyutlu bir yapı olduğunu ortaya koymaktadır. Büyüköztürk (2017), tek faktörlü yapıda açıklanan varyansın en az %30'unun yeterli olduğunu öne sürmüştür. Dolayısıyla, 17

maddelik tek boyutlu yapı için açıklanan varyansın oldukça iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. RİMDÖ'nün faktör yüklerinin ise 0,621 ile 0,812 aralığında olduğu saptanmıştır. Tüm bu bilgiler doğrultusunda ölçeğin faktör yapısı; teorik yapı ve açıklanan toplam varyans değeri dikkate alınarak belirlenir. Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı 0,94'tür. RİMDÖ'ye ilişkin faktör yükleri Tablo 2'de yer almaktadır.

### Yapı Geçerliliği: DFA

Yapılan açımlayıcı faktör analizlerinde RİMDÖ'nün tek faktörlü yapısı DFA ile test edilmiştir. Yapılan ilk DFA bulgularına göre modelde yer alan 17 ölçek maddesinin tamamının anlamlı bir biçimde yüklendiği görülmektedir. Ancak, modelden elde edilen uyum indeksleri incelendiğinde; [ $\chi^2$  (119, N= 410) =654,99,  $\chi^2/df=5,50$ , RMSEA= 0,105, CFI= 0,84, GFI= 0,84] elde edilen değerlerin tatmin edici düzeyde olmadığı görülmektedir. Bu doğrultuda, analiz bulgularında önerilen modifikasyonlar uygulanarak doğrulayıcı faktör analizi tekrar yürütülmüştür. İkinci doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarından elde edilen bulgular; [ $\chi^2$  (111, N= 410) = 279,17,  $\chi^2/df= 2,51$ , RMSEA= 0,061, CFI= 0,94, GFI= 0,93] modeldeki uyum indekslerinin çok iyi düzeyde olduğunu göstermektedir (Tablo 3). Sonuç olarak, Romantik İlişkilerde Mağdur Duyarlılığı Ölçeği'nin (RİMDÖ) tek faktörlü yapısı doğrulanmıştır (Şekil 2).

Tablo 3. Doğrulayıcı faktör analizi için kabul edilebilir uyum indeksleri ve değerleri		
Fit İndeks	Kabul Edilebilir İndeks	Elde Edilen Değer
$\chi^2/df$	$2 \leq \chi^2/df \leq 5$	2,51
RMSEA	$,90 \leq RMSEA \leq ,80$	,06
GFI	$,90 \leq GFI \leq ,95$	,93
CFI	$,90 \leq CFI \leq ,95$	,94
AGFI	$,90 \leq AGFI \leq ,95$	,90
NFI	$,90 \leq NFI \leq ,95$	,90

RMSEA: Root Mean Square of Approximate Errors; GFI: Goodness of Fit Index; CFI: Comparative Fit Index; AGFI: Adjusted Goodness of Fit Index; NFI: Normed Fit Index

### Ölçüt-Bağıntılı Geçerlik

Ölçüt-bağıntılı geçerlik, ölçek geliştirme sürecinde geliştirilmesi amaçlanan ölçeğin diğer ölçeklerle karşılaştırılmasına ve ilişkisinin değerlendirilmesine olanak sağlayan bir yöntemdir (Şencan 2005). Bu doğrultuda, ölçüt bağıntılı geçerliği test etmek için "Adalet Duyarlılığı Ölçeği-Mağdur Formu" ve "Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay" olmak üzere iki farklı ölçme aracı kullanılmıştır. Ölçüt bağıntılı geçerlik çalışmalarında, Pearson Korelasyon Katsayıları hesaplanarak RİMDÖ, Adalet Duyarlılık Ölçeği-Mağdur alt boyutu ile Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay alt boyutları (uzaklaşma, yardımseverlik ve misilleme) arasındaki korelasyonlar incelenmiştir. RİMDÖ ile diğer değişkenler arasındaki ilişkileri gösteren Pearson Korelasyon Katsayıları Tablo 4'te sunulmaktadır.

Tablo 4. Romantik İlişkilerde Mağdur Duyarlılığı Ölçeği (RİMDÖ), Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay Alt Boyutları ve Adalet Duyarlılık Ölçeği-Mağdur Alt Boyutu arasındaki korelasyon katsayıları					
	1	2	3	4	5
1. RİMDÖ	-	,485**	-,341**	,334**	,422**
2. Uzaklaşma	,485**	-	-,443**	,391**	,242**
3. Yardımseverlik	-,341**	-,443**	-	-,204**	-,075
4. Misilleme	,334**	,391**	-,204**	-	,236**
5. Mağdur Duyarlılığı	,422**	,242**	-,075	,236**	-

\*\*p<.01

Ölçeğin ölçüt-bağıntılı geçerliliğine ilişkin ilişkiler incelendiğinde, RİMDÖ ile Adalet Duyarlılık Ölçeği-Mağdur boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ( $r= .42$ ,  $p<.001$ ). Bu doğrultuda, mağdur duyarlılığı düzeyinin hem sosyal hem de romantik ilişkilerde benzer örüntüler gösterdiği söylenebilir. Diğer bir ifadeyle, bireyin sosyal ilişkilerinde mağdur duyarlılığı düzeyi arttıkça romantik ilişkilerinde de mağdur duyarlılığı düzeyi artmaktadır. Ayrıca, RİMDÖ ile yardımseverlik arasında anlamlı negatif ( $r= -,34$ ,  $p<.001$ ), RİMDÖ ile uzaklaşma arasında anlamlı pozitif ( $r= .48$ ,  $p<.001$ ), ve RİMDÖ ve Misilleme arasında anlamlı ve pozitif ilişkiler olduğu saptanmıştır. ( $r= ,33$ ,  $p<.001$ ). Dolayısıyla bulgular, romantik partnerlerin mağdur duyarlılığı düzeyi arttıkça partnere karşı uzaklaşma ve misilleme davranışlarının arttığı, yardımseverliğinin ise azaldığı şeklinde yorumlanabilir.

### Güvenirlik

RİMDÖ güvenilirlik çalışmaları Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, bileşik güvenilirlik (CR) ve madde-toplam

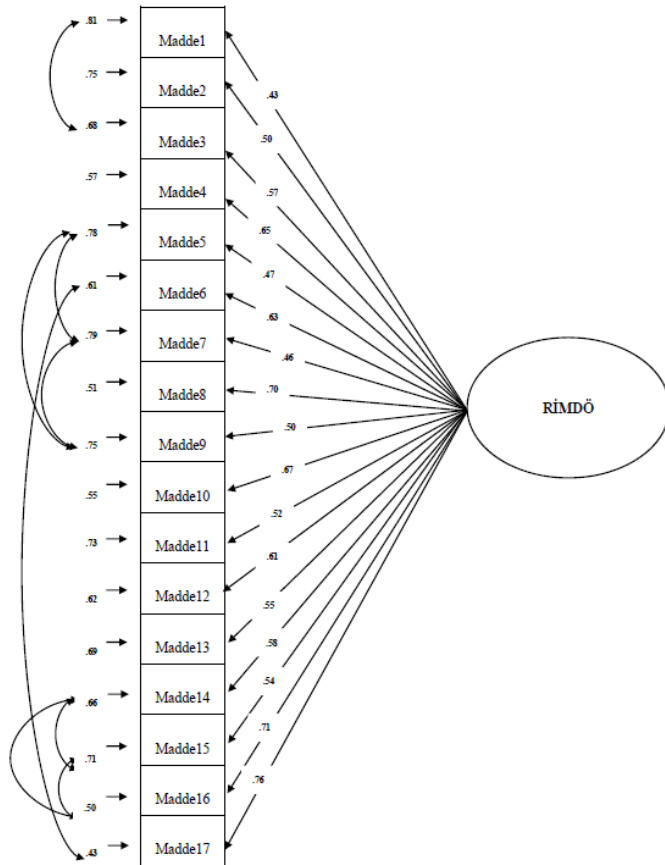
korelasyon katsayıları hesaplanarak yürütülmüştür. Cronbach's alfa değeri, iç tutarlılık ve güvenilirlik katsayılarına sahip bir değer olup, ölçek maddeleri arasındaki ilişkileri ve maddelerin ölçülmek istenen kavramı ne kadar ölçtüğünü gösteren bir değerdir (Gürbüz ve Şahin, 2015: 157). Buna göre, RİMDÖ'den elde edilen doğrulayıcı faktör analizi bulgularına ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .90 ve Bileşik Güvenilirlik-CR değeri ise .90 olarak bulunmuştur. Öte yandan, ölçeğin madde-toplam korelasyonları .43 ile .69 arasındadır.

### RİMDÖ'nün Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Katılımcıların RİMDÖ puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t-testi yürütülmüştür. T-testi analiz bulguları; kadınların (Ort= 4.92, SS= 1.17) erkeklerden (Ort= 3.31, SS= 1.19) anlamlı olarak daha yüksek puanlara sahip olduğunu göstermiştir (Tablo 5).

	Cinsiyet	n	Ort.	SS	t	p
RİMDÖ	Kadın	230	4,92	1,17	13,394	,000**
	Erkek	168	3,31	1,19		

\*\*p<.001



**Şekil 2. Romantik İlişkilerde Mağdur Duyarlılığı Ölçeği tek faktörlü model**

### Tartışma

Mevcut araştırma, adalete duyarlılığın alt boyutlarından biri olan mağdur boyutuna odaklanmaktadır. Yapılan tüm analizler sonucunda romantik ilişkiler kapsamında mağdur duyarlılığını ölçen geçerli ve güvenilir bir ölçek ortaya konmuştur. Bu amaçla öncelikle adalete duyarlılık ve mağdur duyarlılığı kapsamında alan yazın incelenerek daha önce yapılmış çalışmalar ve ölçüm yöntemleri incelenmiştir. Daha sonra, araştırmacı tarafından 64 maddelik madde havuzu oluşturulmuş ve 12 uzmana gönderilmiştir. Uzmanlardan alınan geri bildirimler doğrultusunda oluşturulan deneme formundan 20 madde çıkarılmış ve üç yeni madde eklenmiştir. Gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra kalan 47 madde değerlendirilmek üzere beş yeni uzmana gönderilmiştir.



Maddelerin kapsam geçerlilik oranları beş uzmanın değerlendirmelerine göre hesaplanmış ve .99'un altındaki 14 madde deneme formundan çıkarılmıştır. Ayrıca, 17 madde dil ve anlatım açısından uzmanların önerdiği düzenlemeler dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir. Son olarak, 33 maddelik pilot form oluşturulmuştur.

RİMDÖ'nün faktör yapısını belirlemek için 320 evli yetişkinden toplanan 33 madde ile AFA yürütülmüştür. Faktör çıkarım tekniklerinden biri olan temel eksen analizi yapılarak çok faktörlü yapı yerine tek faktörlü bir yapı elde edilmesi amaçlanmıştır. Bu yaklaşım, maddelerin tek bir faktör üzerindeki faktör yüklerini artırmayı amaçlamıştır. Tek faktörlü çözüm sağlayan AFA bulgularına göre 17 maddelik yapı toplam varyansı %52.470 oranında açıklamaktadır.

Geçerlik analizi için yapı geçerliği ve ölçüt bağıntılı geçerlik yöntemleri kullanılmıştır. Yapı geçerliliğini değerlendirmek için DFA ve model uyum indeksleri incelenmiştir. Yapısal modelin uyum kriterlerine bağlı olarak, modeli iyileştirmek için önerilen değişiklikler uygulanmıştır. Sonuç olarak, AFA'dan elde edilen 17 madde ve tek faktörden oluşan yapı DFA ile doğrulanmıştır.

RİMDÖ'nün ölçüt bağıntılı geçerliliği için Adalet Duyarlılık Ölçeği'nin mağdur alt boyutu, RİMDÖ ve Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bulgular, RİMDÖ ile Adalet Duyarlılık arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif ilişkiler olduğunu göstermiştir. Başka bir ifadeyle, genel mağdur duyarlılığı düzeyi arttıkça, romantik ilişkiler bağlamındaki mağdur duyarlılığı düzeyi de artmaktadır. Schmitt ve ark. (2005), adalet duyarlılık kavramının kişilik özelliği olarak işlev gördüğünü vurgulamaktadır. Buna göre, bireylerin romantik ilişkilerdeki mağdur duyarlılıkları ile sosyal ilişkilerdeki mağdur duyarlılıklarının benzer örüntüler sergilediği söylenebilir. RİMDÖ ile Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay alt boyutları arasındaki ilişkiler incelendiğinde ise RİMDÖ ile yardımseverlik arasında negatif yönde, uzaklaşma ve misilleme ile pozitif yönde anlamlı ilişkilerin olduğu görülmektedir. Başka bir ifadeyle, bireyin mağdur duyarlılığı düzeyi arttıkça partnerine olan yardımseverliği azalmaktadır. Ayrıca, mağdur duyarlılığı düzeyi arttıkça partnere olan uzaklaşma ve misilleme davranışları da artmaktadır.

RİMDÖ'ye ilişkin güvenilirlik analizlerinde; Cronbach alfa iç tutarlılık, bileşik güvenilirlik (CR) ve madde-toplam korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Buna göre, RİMDÖ'nün Cronbach alfa değeri .90 olarak belirlenmiştir. Şencan'a (2005) göre bir ölçme aracının güvenilir olabilmesi için cronbach alfa değerinin en az .70 olması gerekir. Ayrıca, ölçeğin bileşik güvenilirliğinin .90 olduğu tespit edilmiştir. Hair, Anderson, Tatham ve Black'e (1998) göre, .70 bileşik güvenilirlik değeri kabul edilebilir bir değerdir. Öte yandan, ölçeğin madde-toplam korelasyonları .43 ile .69 aralığında değişmektedir. Araştırmacılara göre ölçme aracındaki maddelerin madde-toplam korelasyon değerlerinin .30 ve üzeri olması maddelerin iyi düzeyde olduğunu göstermektedir (Tavşancıl 2002, Büyüköztürk 2017). Tüm bu bilgiler ışığında, RİMDÖ'nün güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Ölçek yapısının güvenilirliğini belirlemek için ölçekler arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları incelenmiştir. Sonuçlar, RİMDÖ ile Mağdur Duyarlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif ilişki olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Evlilikte Bağışlama Ölçeği-Olay alt boyutlarında; RİMDÖ ile yardımseverlik arasında negatif yönde, RİMDÖ ile kaçınma arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki ve RİMDÖ ile misilleme arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Tüm bu bulgular, mağdur edilmeye duyarlı bireylerin olası sömürüye karşı kendilerini koruma aracı olarak işbirliği yapmayan veya antisosyal davranışlar sergileyebilecekleri fikrini desteklemektedir. Gollwitzer ve Rothmund (2011), mağdur duyarlılığına sahip bireyler ile yürüttükleri bir araştırmada, bu bireylerin egoist bir partnerle karşılaştıklarında öfke, ahlaki öfke ve sıkıntı yaşama eğiliminde olduklarını tespit etmişlerdir. Ancak, bu bireyler şanssızlıkla karşılaştıklarında bu duyguları yaşamamaktadır. Mağdur duyarlılığına sahip bireyler, olası sömürü belirtilerini algılar algılamaz iş birliğini hemen geri çekmektedir. Ayrıca bu kişiler, sömürülmeye karşı dikkatli ve temkinlidir ve "alçaklık ipuçlarının" (meannes cues) mevcut olduğu sosyal durumlarda iş birliği yapma isteklerini azaltarak savunmacı bir şekilde tepki vermektedir (Gollwitzer ve ark. 2012). Bu nedenle, bu çalışma, mağdur duyarlılığının hem sosyal hem de romantik ilişki bağlamlarında benzer örüntüler sergilediği gerçeğine ışık tutmaktadır.

Mevcut araştırmada gelecekteki araştırmalarda ele alınması gereken bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle, araştırma örneklemini yalnızca evli bireyler oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle, ölçek geliştirme sürecinde araştırmaya sadece evli yetişkinler dahil edilmiştir. Bu nedenle, ölçeğin farklı örneklem grupları dikkate alınarak uyarlanması önerilmektedir. Diğer bir sınırlılık ise eğitim düzeyidir. Ölçeğin daha çok üniversite düzeyinde eğitim almış katılımcılara uygulanmış olması araştırmacının bulgularını etkileyebilmektedir. Bu nedenle, gelecekteki araştırmalarda daha geniş bir bakış açısı sağlamak için farklı eğitim seviyelerine sahip bireyler dahil edilebilir. Son olarak, RİMDÖ'nün örneklemini Türkiye'de yaşayan evli bireylerden oluştuğu için diğer kültürlerden elde edilecek sonuçlar farklılık gösterebilir. Kültürler arası farklılıkları ortaya çıkarmak için farklı kültürel bağlamlarda araştırma yapmak oldukça önemlidir. Ayrıca, mevcut yapının farklı alt gruplarda test edilerek ölçüm değişmezliğine sahip olup olmadığı da incelenebilir.

## Sonuç

Alan yazında adalete duyarlılığın mağdur boyutunu romantik ilişkiler kapsamında değerlendiren herhangi bir ölçme aracının olmadığı açıkça görülmektedir. Bu nedenle geliştirilen yeni ölçek, mağdur duyarlılığı kavramının romantik ilişkiler bağlamında geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçülmesine olanak sağlamaktadır. Dahası, ölçek geliştirme sürecinde nitel ve nicel veriler toplanarak hem istatistiksel hem de rasyonel çalışmalar birlikte yürütülmüştür. Araştırma kapsamında toplanan nitel ve nicel veriler sayesinde romantik partnerlerin adalete duyarlılığı ve mağdur duyarlılığı algılarına ilişkin dinamikler ortaya konulmuştur. Özellikle nitel araştırmadan elde edilen veriler, romantik ilişkide mağdur duyarlılığının hangi dinamiklere bağlı olduğunu belirlemesi açısından oldukça önemlidir.

Sonuç olarak RİMDÖ, yetişkinlerin romantik ilişkilerde adalete duyarlılığı nasıl algıladıklarını anlamaya ve değerlendirmeye olanak sağlamaktadır. Bu nedenle RİMDÖ, Türk kültürünü yansıtan geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır. Ayrıca yeni ölçek, mağdur duyarlılığı ile ilişkili olabilecek diğer değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesine de olanak sağlayabilir. Bu nedenle, RİMDÖ'nün gelecekte yapılacak yakın ilişkiler çalışmalarına katkı sağlaması beklenmektedir.

## Kaynaklar

- Back MD, Küfner ACP, Dufner M, Gerlach TM, Rauthmann JF, Denissen JJA (2013) Narcissistic admiration and rivalry: Disentangling the bright and dark sides of narcissism. *J Pers Soc Psychol*, 105:1013-1037.
- Büyüköztürk Ş (2017) Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, 23. Baskı. Ankara, Pegem.
- Brown TA, Moore MT (2012) Confirmatory Factor Analysis. In *Handbook of Structural Equation Modeling* (Ed RH Hoyle): 361-379. New York, Guilford Press.
- Çoklar I, Dönmez A (2014) Kişiler arası ilişkilerde bağışlama üzerine bir gözden geçirme. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 2:33-54.
- Durmuş E, Manap A (2018) Evlilikte bağışlama ölçeği-olay: Türkçe'ye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18:2033-2049.
- Erkuş A (2014) Psikolojide Ölçme ve Ölçek Geliştirme-I Temel Kavramlar ve İşlemler, 2. Baskı. Ankara, Pegem.
- Fincham FD (2000) The kiss of porcupines: From attributing responsibility to forgiving. *Pers Relationsh*, 7:1-23.
- Fincham FD, Beach SRH, Davila J (2004) Forgiveness and conflict resolution in marriage. *J Fam Psychol*, 18:72-81.
- Gerlach TM, Allemand M, Agroskin D, Denissen JJ (2012) Justice sensitivity and forgiveness in close interpersonal relationships: The mediating role of mistrustful, legitimizing, and pro-relationship cognitions. *J Pers*, 80:1373-1413.
- Gollwitzer M, Schmitt M, Schalke R, Maes J, Baer A (2005) Asymmetrical effects of justice sensitivity perspectives on prosocial and antisocial behavior. *Soc Justice Res*, 18:183-201.
- Gollwitzer M, Rothmund T (2011) What exactly are victim-sensitive persons sensitive to? *J Res Pers*, 45:448-455.
- Gollwitzer M, Rothmund T, Alt B, Jekel M (2012) Victim sensitivity and the accuracy of social judgments. *Pers Soc Psychol Bull*, 38:975-984.
- Gollwitzer M, Magraw-Mickelson Z, Vollan B, Süssenbach P (2021) Victim sensitivity in groups: When is one a detriment to all? *J Theo Soc Psychol*, 5:3-13.
- Gürbüz S, Şahin F (2015) Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Hair JF, Anderson ER, Tatham LR, Black WC (1998) *Multivariate Data Analysis*. Upper Saddle River, NJ, Prentice Hall.
- Jiang S, Liu RD, Ding Y, Jiang R, Fu X, Hong W (2022) Why the victims of bullying are more likely to avoid involvement when witnessing bullying situations: The role of bullying sensitivity and moral disengagement. *J Interpers Violence*, 37:NP3062-NP3083.
- Magraw-Mickelson Z, Süssenbach P, Gollwitzer M (2022) The virus of distrust: How one victim-sensitive group member can affect the entire group's outcomes. *Eur J Soc Psychol*, 52:487-499.
- Maltese S, Baumert A, Schmitt MJ, MacLeod C (2016) How victim sensitivity leads to uncooperative behavior via expectancies of injustice. *Front Psychol*, 6:2059.
- McClelland DC (1985) How motives, skills, and values determine what people do. *Am Psychol*, 40:812-825.
- Reise SP, Revicki DA (2015) *Handbook of Item Response Theory Modeling: Applications To Typical Performance Assessment*. New York, NY, Routledge.
- Schmitt M, Neumann R, Montada L (1995) Justice sensitivity. *Soc Justice Res*, 8:385-407.
- Schmitt M, Dörfel M (1999) Procedural injustice at work, justice sensitivity, job satisfaction and psychosomatic well-being. *Eur J Soc Psychol*, 29:443-453.
- Schmitt M, Gollwitzer M, Maes J, Arbach D (2005) Justice sensitivity: Assessment and location in the personality space. *Eur J Psychol Assess*, 21:202-211.
- Schmitt M, Baumert A, Gollwitzer M, Maes J (2010) The justice sensitivity inventory: Factorial validity, location in the personality facet space, demographic pattern, and normative data. *Soc Justice Res*, 23:211-238.

- Şencan H (2005) Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik. Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Şimşek ÖF (2007) Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş Temel İlkeler ve LISREL Uygulamaları. Ankara, Ekinoks Yayınları.
- Tabachnick BG, Fidell LS (2013) Using Multivariate Statistics, 6th edition. Boston, Pearson.
- Tavşancıl E (2002) Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. Ankara, Nobel Yayıncılık.

**Yazarların Katkıları:** Çalışmaya önemli bir bilimsel katkı sağlandığı ve makalenin hazırlanmasında veya gözden geçirilmesinde yardımcı olduğu tüm yazar(lar) tarafından beyan edilmiştir.

**Danışman Değerlendirmesi:** Dış bağımsız

**Çıkar Çatışması:** Çıkar çatışması bildirilmemiştir.

**Finansal Destek:** Bu çalışma için finansal destek alındığı beyan edilmemiştir.

**Yazarın Notu:** Bu çalışma yazarın doktora tezinin bir kısmından üretilmiştir.

**Authors Contributions:** The author(s) have declared that they have made a significant scientific contribution to the study and have assisted in the preparation or revision of the manuscript

**Peer-review:** Externally peer-reviewed.

**Conflict of Interest:** No conflict of interest was declared.

**Financial Disclosure:** No financial support was declared for this study.

**Acknowledgement:** This study is based on a part of the author's PhD thesis

## Ek. Romantik İlişkide Mağdur Duyarlılığı Ölçeği (RİMDÖ)

### Yönerge

Değerli Katılımcı,

Adaletle duyarlılık, kişilerin kendilerine adaletsiz bir şekilde davranıldığında ya da adaletsiz durumlarla karşılaştıklarında gösterdikleri tepkiler ve öfke yoğunlukları olarak tanımlanmaktadır. Aşağıda partneriniz/eşiniz ile olan ilişkinizde yaşanabilecek bazı olaylar verilmiştir.

Sizden istenen bu cümlelere **eşiniz ile olan ilişkinizi** düşünerek; **7:kesinlikle katılıyorum, 1:kesinlikle katılmıyorum** derecelerinden birini işaretleyerek cevap vermenizdir.

Katılımınız için çok teşekkür ederiz.

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum

1. Partnerimin/eşimin dikkatsizliği yüzünden zarar gördüğümde ona öfkelenirim.	1	2	3	4	5	6	7
2. Partnerimle/eşimle fikir ayrılığına düştüğümde düşüncelerimi önemsememesine tahammül edemem.	1	2	3	4	5	6	7
3. Partnerimin/eşimin yaptığı bir hatanın bedelini ödemek zorunda kalmak beni öfkelenendirir.	1	2	3	4	5	6	7
4. Partnerim/eşim benim ihtiyaçlarımı kendi ihtiyaçlarından daha az önemsedğinde kötüye kullanılmış hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Partnerim/eşim tarafından haksız yere suçlandığımda bunu kabullenemem.	1	2	3	4	5	6	7
6. Partnerimle/eşimle evde iş bölümü yaparken sorumluluğun çoğu bende olduğunda sömürülmüş hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
7. Partnerimin/eşimin ilişkimizi ilgilendiren bir karar alırken fikrimi sormamasını kabul edemem.	1	2	3	4	5	6	7
8. Partnerim/eşim ilişkimiz ile ilgili konulara benden daha az emek verdiğinde kendimi kötüye kullanılmış hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
9. Partnerim/eşim haksız olduğunda yaşadığımız bir problemi düzeltmek için çaba harcamamasını kabullenemem.	1	2	3	4	5	6	7
10. Partnerim/eşim yüzünden karşıma çıkan fırsatları değerlendiremediğim zaman kendimi haksızlığa uğramış hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
11. Partnerim/eşim tarafından haksızlığa uğradığımda ona olan öfkemi kontrol etmekte zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
12. Partnerimin/eşimin yapmayı göz ardı ettiği şeyleri ( <i>faturayı zamanında ödememesi, temizliğe yardım etmemesi gibi</i> ) ben yapmadığım zaman partnerim/eşim tarafından eleştirilmeye katlanamam.	1	2	3	4	5	6	7
13. Partnerimin/eşimin bir konuda kendi düşüncelerini kabullenmem için ısrar etmesine tahammül edemem.	1	2	3	4	5	6	7
14. İlişkide partnerimden/eşimden daha az söz hakkına sahip olmaya katlanamam.	1	2	3	4	5	6	7
15. Partnerimin/eşimin bir konudaki kişisel kararlarını kabul etmem için ısrar etmesine tahammül edemem.	1	2	3	4	5	6	7
16. Partnerim/eşim ev işlerinde üstüne düşen sorumlulukları sadece istediği zaman yerine getirdiğinde kendimi kötüye kullanılmış hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
17. Partnerimle/eşimle olan ilişkimizde çoğunlukla onun ihtiyaçları karşılanırsa kendimi kötüye kullanılmış hissederim.	1	2	3	4	5	6	7

### Değerlendirme

Ölçek, tek faktörlü bir yapıdan oluşmaktadır. Tüm maddelerin toplanıp madde sayısına bölünmesi ile tek faktörlü yapıya ulaşılabilir. Ölçekte, ters kodlanan madde yoktur.